Rättsfallssamlingen

DOMSTOLENS DOM (första avdelningen)

den 6 juni 2013*

”Konkurrens — Tillgång till handlingarna i ärendet — Rättsligt förfarande avseende böter för åsidosättande av artikel 101 FEUF — Utomstående företag som har för avsikt att väcka en skadeståndstalan — Nationell rättsordning enligt vilken tillgång till handlingarna villkoras av att samtliga parter i förfarandet lämnat sitt samtycke — Effektivitetsprincipen”

I mål C-536/11,

angående en begäran om förhandsavgörande enligt artikel 267 FEUF, framställd av Oberlandesgericht Wien (Österrike) genom beslut av den 12 oktober 2011, som inkom till domstolen den 20 oktober 2011, i målet

Bundeswettbewerbsbehörde

mot

Donau Chemie AG,

Donauchem GmbH,

DC Druck-Chemie Süd GmbH & Co KG,

Brenntag Austria Holding GmbH,

Brenntag CEE GmbH,

ASK Chemicals GmbH, tidigare Ashland-Südchemie-Kernfest GmbH,

ASK Chemicals Austria GmbH, tidigare Ashland Südchemie Hantos GmbH,

ytterligare deltagare i rättegången:

Bundeskartellanwalt,

Verband Druck und Medientechnik,

meddelar

DOMSTOLEN (första avdelningen)

sammansatt av avdelningsordföranden A. Tizzano (referent) samt domarna M. Ilešič, E. Levits, M. Safjan och M. Berger,

* Rättegångsspråk: tyska.

generaladvokat: N. Jääskinen,

justitiesekreterare: handläggaren C. Strömholm,

efter det skriftliga förfarandet och förhandlingen den 4 oktober 2012,

med beaktande av de yttranden som avgetts av:

— Bundeswettbewerbsbehörde, genom T. Thanner och N. Harsdorf Enderndorf, båda i egenskap av ombud,

— Donau Chemie AG och Donauchem GmbH, genom S. Polster och C. Mayer, Rechtsanwälte,

— DC Druck-Chemie Süd GmbH & Co KG, genom C. Hummer, Rechtsanwältin,

— Brenntag EEG GmbH, genom A. Reidlinger, Rechtsanwalt,

— ASK Chemicals GmbH, tidigare Ashland-Südchemie-Kernfest GmbH, och ASK Chemicals Austria GmbH, tidigare Ashland Südchemie Hantos GmbH, genom F. Urlesberger, Rechtsanwalt,

— Verband Druck & Medientechnik, genom T. Richter, Rechtsanwalt,

— Österrikes regering, genom A. Posch, i egenskap av ombud,

— Belgiens regering, genom T. Materne och J.-C. Halleux, båda i egenskap av ombud,

— Tysklands regering, genom A. Wiedmann och T. Henze, båda i egenskap av ombud,

— Spaniens regering, genom S. Centeno Huerta, i egenskap av ombud,

— Frankrikes regering, genom J. Gstalter, i egenskap av ombud,

— Italiens regering, genom G. Palmieri, i egenskap av ombud, biträdd av M. Santoro, avvocato dello Stato,

— Europeiska kommissionen, genom A. Antoniadis och P. Van Nuffel, båda i egenskap av ombud,

— Eftas övervakningsmyndighet, genom M. Schneider och X. Lewis, båda i egenskap av ombud,

och efter att den 7 februari 2013 ha hört generaladvokatens förslag till avgörande,

följande

Dom

1 Begäran om förhandsavgörande avser tolkningen av effektivitetsprincipen och likvärdighetsprincipen med avseende på de bestämmelser som är tillämpliga i den österrikiska rättsordningen vid skadeståndsanspråk för åsidosättande av unionens konkurrensrätt.

2 Begäran har framställts i ett mål som anhängiggjorts vid Oberlandesgericht Wien, i egenskap av Kartellgericht (kartelldomstol), och som avser en begäran från Verband Druck & Medientechnik (nedan kallat VDMT), en facklig organisation, om tillgång till handlingarna i det förfarande som anhängiggjorts genom en talan som Bundeswettbewerbsbehörde (federal konkurrensmyndighet)

(nedan kallad BWB) väckt mot Donau Chemie AG, Donauchem GmbH, DC Druck-Chemie Süd GmbH & Co KG, Brenntag Austria Holding GmbH, Brenntag CEE GmbH, ASK Chemicals GmbH, tidigare Ashland-Südchemie-Kernfest GmbH och ASK Chemicals Austria GmbH, tidigare Ashland Südchemie Hantos GmbH (nedan tillsammans kallade Donau Chemie m.fl.), och som mynnat ut i ett slutligt beslut av Oberlandesgericht Wien, enligt vilket de nämnda företagen förpliktas att betala böter för sitt deltagande i en konkurrensbegränsande samverkan i strid med artikel 101 FEUF.

Österrikisk rätt

3 39 § stycke 2 i 2005 års lag om konkurrensbegränsande samverkan (Kartellgesetz 2005) (nedan kallad KartG) har följande lydelse:

”Personer som inte är parter i målet får beviljas tillgång till kartelldomstolens handlingar endast om parterna i målet har gett sitt samtycke.”

4 219 § i civilprocesslagen (Zivilprozessordnung) (nedan kallad ZPO) har följande lydelse:

”1. Parterna kan få tillgång till, och på egen bekostnad göra kopior eller utdrag (utskrifter) av, samtliga handlingar som rör deras mål och som finns hos domstolen (rättegångshandlingar), med undantag för utkast till domar och beslut, protokoll över domstolens överläggningar och omröstningar samt sådana skriftliga handlingar som innehåller disciplinära åtgärder.

2. Med båda parternas samtycke får tredje man på samma sätt ges tillgång till handlingarna i målet och på egen bekostnad göra kopior och erhålla utdrag (utskrifter) av dessa, i den mån det inte föreligger ett berättigat överordnat intresse hos andra personer eller ett överordnat allmänintresse, i den mening som avses i 26 § stycke 2 första meningen i lag av år 2000 om dataskydd [Datenschutzgesetz 2000], som utgör hinder för detta. Om sådant samtycke inte har lämnats, har tredje man endast rätt att få till tillgång till handlingarna och erhålla kopior om vederbörande kan styrka att han har ett rättsligt intresse av detta.

...”

Målet vid den nationella domstolen och tolkningsfrågorna

5 Den 26 mars 2010 fattade Oberlandesgericht Wien beslut om att ålägga Donau Chemie m.fl. böter på sammanlagt 1,5 miljoner euro för åsidosättande av bland annat artikel 101 FEUF på marknaden för partihandel med tryckkemikalier. Genom beslut av den 4 oktober 2010 fastställde Oberster Gerichtshof, efter överklagande, Oberlandesgericht Wiens beslut som följaktligen vann laga kraft.

6 VDMT bildades för att tillvarata sina medlemmars, bland annat företag inom tryckeribranschen, intressen. Den 3 juli 2011 lämnade VDMT, i enlighet med 219 § stycke 2 ZPO, in en begäran till Oberlandesgericht Wien om tillgång till handlingarna i målet mellan BWB och Donau Chemie m.fl. Begäran gjordes i syfte att inhämta uppgifter för att, i synnerhet, undersöka dels vilket slags skada som VDMT:s medlemmar lidit på grund av de överträdelser som begåtts av Donau Chemie m.fl. liksom skadans omfattning, dels om det var lämpligt att väcka en skadeståndstalan mot dessa företag.

7 Med hänvisning till 39 § stycke 2 KartG vägrade alla parter i målet mellan BWB och Donau Chemie m.fl. i huvudsak att lämna sitt samtycke till att VDMT skulle få tillgång till nämnda handlingar.

8 I detta avseende har Oberlandesgericht Wien konstaterat att 39 § stycke 2 KartG, i motsats till vad som föreskrivs i 219 § stycke 2 ZPO, utesluter möjligheten för en domare att utan parternas samtycke bevilja tillgång till handlingarna i ett rättsligt förfarande på konkurrensområdet, och detta även när

den som begär tillgång med framgång kan visa att vederbörande har ett rättsligt intresse därav. Enligt den hänskjutande domstolen är det med andra ord lagstiftaren i det österrikiska systemet som gjort en avvägning mellan, å ena sidan, konkurrensmyndighetens allmänna intresse av att erhålla uppgifter och avslöja överträdelser av konkurrensrätten och, å andra sidan, tredje mans intresse av att få tillgång till handlingarna i målet för att lättare kunna framställa ersättningskrav. I denna avvägning har det första av dessa intressen getts ett absolut företräde, till nackdel för det andra. Enligt den hänskjutande domstolen följer av detta att domaren – som inte får göra någon avvägning mellan de berörda intressena – är generellt förpliktad att neka tredje man tillgång till handlingarna, även om enbart en av parterna i målet inte har lämnat sitt samtycke.

9 Den hänskjutande domstolen erinrar om att det av domstolens dom av den 14 juni 2011 i mål C-360/09, Pfleiderer (REU 2011, s. I-5161), framgår att unionens bestämmelser på området för konkurrensbegränsande samverkan inte utgör hinder för att en person ges tillgång till de handlingar som avser ett förfarande för förmånlig behandling beträffande den som gjort sig skyldig till överträdelse av unionens konkurrensrätt. Det ankommer nämligen på medlemsstaterna att, i avsaknad av tvingande unionsrättsliga bestämmelser på området, införa och tillämpa nationella bestämmelser avseende rätten, för dem som lidit skada av en konkurrensbegränsande samverkan, till tillgång till handlingar som avser förfaranden för förmånlig behandling.

10 Oberlandesgericht Wien har emellertid påpekat att domstolen, i punkterna 30 och 31 i domen i det ovannämnda målet Pfleiderer, även konstaterat att det med hänsyn till effektivitetsprincipen är nödvändigt att se till att tillämpliga nationella bestämmelser inte gör det i praktiken omöjligt eller orimligt svårt att erhålla ett sådant skadestånd och att det görs en avvägning mellan, å ena sidan, intresset av att översända den information som den som ansökt om förmånlig behandling frivilligt lämnat och, å andra sidan, intresset av att skydda denna information. En sådan intresseavvägning kan endast göras av de nationella domstolarna i varje enskilt fall, inom ramen för den nationella rätten, och med beaktande av samtliga relevanta omständigheter i målet.

11 Oberlandesgericht Wien hyser följaktligen tvivel om huruvida 39 § stycke 2 KartG är förenlig med denna tolkning av den tillämpliga unionsrätten, eftersom nämnda bestämmelse utesluter möjligheten för den nationella domstolen att göra en avvägning av de berörda intressena.

12 Den hänskjutande domstolen har erinrat om den hänvisning till likvärdighetsprincipen som görs i punkt 30 i domen i det ovannämnda målet Pfleiderer, och även ställt sig frågade till om inte 39 § stycke 2 KartG – även om denna bestämmelse ska tillämpas på samma sätt i alla förfaranden på området för konkurrensbegränsande samverkan oavsett om dessa grundar sig på nationell rätt eller unionsrätt – strider mot nämnda princip med tanke på att den inte är tillämplig på en talan om ersättning för skada som åsamkats på grund av en överträdelse som gjorts inom andra civil- eller straffrättsliga områden, eftersom en sådan talan regleras förmånligare, vad gäller tillgången till handlingar, i 219 § stycke 2 ZPO.

13 Mot denna bakgrund har Oberlandesgericht Wien fattat beslutet att vilandeförklara målet och ställa följande frågor till domstolen:

”1) Utgör unionsrätten, särskilt med hänsyn till [domen i det ovannämnda målet Pfleiderer], hinder för en nationell kartellrättslig bestämmelse, enligt vilken det – (även) i mål där artikel 101 FEUF eller 102 FEUF, jämförd med [rådets förordning (EG) nr 1/2003 av den 16 december 2002 om tillämpning av konkurrensreglerna i artiklarna 81 och 82 i fördraget (EGT L 1, 2003, s. 1)], tillämpas – utan undantag endast är tillåtet att ge tredje man, som inte är part i målet, tillgång till handlingarna i målet vid kartelldomstolen för att kunna förbereda en skadeståndstalan gentemot deltagarna i en kartell om alla parter i målet lämnar sitt samtycke därtill, och enligt vilken domstolen inte har möjlighet att i det enskilda fallet göra en avvägning mellan de intressen som skyddas av unionsrätten, för att fastställa vilka villkor som ska vara uppfyllda för att sådan tillgång till handlingarna ska beviljas eller nekas?

För det fall fråga 1 besvaras nekande:

2) Utgör unionsrätten hinder för en sådan nationell bestämmelse, om denna bestämmelse visserligen gäller på samma sätt i ett rent nationellt kartellmål och inte heller innehåller några särskilda bestämmelser med avseende på handlingar som tillhandahållits av dem som ansökt om förmånlig behandling, men liknande nationella bestämmelser för andra typer av mål, särskilt tvistemål, frivillig rättsvård och brottmål, ger möjlighet till tillgång till handlingarna i målet utan att parterna har lämnat sitt samtycke, under förutsättning att tredje man som inte är part i målet kan styrka ett rättsligt intresse av att få sådan tillgång, och det inte föreligger överordnade intressen hos andra personer eller ett överordnat allmänintresse som utgör hinder för att medge tillgång i det konkreta fallet?”

Upptagande till sakprövning

14 Europeiska kommissionen hyser tvivel om huruvida begäran om förhandsavgörande kan tas upp till sakprövning, eftersom den är hypotetisk. Det finns nämligen, enligt denna, inget i beslutet om hänskjutande som talar för att villkoren i 219 § stycke 2 andra meningen ZPO är uppfyllda i förevarande fall, bland annat vad gäller förekomsten av ett legitimt intresse hos VDMT av att få tillgång till de berörda handlingarna, oaktat det nekade samtycket från de berörda parterna. Även om den hänskjutande domstolen slog fast att 39 § stycke 2 KartG inte är förenlig med unionsrätten, och inte tillämpade denna artikel, skulle detta följaktligen ändå inte visa att VDMT har rätt till tillgång till de berörda handlingarna med stöd av nämnda bestämmelse i ZPO.

15 I detta avseende erinrar EU-domstolen om att det i ett förfarande enligt artikel 267 FEUF, som vilar på en tydlig funktionsfördelning mellan de nationella domstolarna och EU-domstolen, uteslutande ankommer på den nationella domstolen vid vilken målet anhängiggjorts och vilken har ansvaret för det rättsliga avgörandet att mot bakgrund av de särskilda omständigheterna i målet bedöma såväl om ett förhandsavgörande är nödvändigt för att döma i saken som relevansen av de frågor som ställs till EU-domstolen. Följaktligen är EU-domstolen i princip skyldig att meddela ett förhandsavgörande när de frågor som har ställts avser tolkningen av unionsrätten (se, bland annat, dom av den 21 februari 2013 i mål C-561/11, Fédération Cynologique Internationale, punkt 26 och där angiven rättspraxis).

16 En begäran om förhandsavgörande från en nationell domstol kan bara avvisas då det är uppenbart att den begärda tolkningen av unionsrätten inte har något samband med de verkliga omständigheterna eller föremålet för talan vid den nationella domstolen, eller då frågorna är hypotetiska eller EU-domstolen inte har tillgång till sådana uppgifter om de faktiska eller rättsliga omständigheterna som är nödvändiga för att kunna ge ett användbart svar på de frågor som ställts till den (se, bland annat, domen i det ovannämnda målet Fédération Cynologique Internationale, punkt 27 och där angiven rättspraxis).

17 Så är inte fallet i detta mål.

18 Det framgår nämligen av de handlingar som lämnats in till domstolen att 39 § stycke 2 KartG är en specialregel som reglerar begäran om tillgång till handlingar avseende förfaranden på området för konkurrensrätt och att den i detta syfte utesluter tillämpningen av den allmänna regeln i 219 § stycke 2 ZPO. Det är följaktligen enbart om EU-domstolens svar skulle få den hänskjutande domstolen att finna att 39 § stycke 2 KartG inte är förenlig med unionsrätten och den hänskjutande domstolen således inte skulle tillämpa denna paragraf, som villkoren för att tillämpa 219 § stycke 2 andra meningen ZPO i förevarande fall ska uppfylldas, inbegripet villkoret att det, för det fall att parterna inte ger sitt samtycke, ska finnas ett rättsligt intresse. Om EU-domstolens svar emellertid får

den hänskjutande domstolen att finna att 39 § stycke 2 KartG är förenlig med unionsrätten, skulle VDMT:s begäran om tillgång till de berörda handlingarna kunna bifallas med stöd av enbart denna bestämmelse, vilket i förekommande fall skulle göra 219 § stycke 2 ZPO otillämplig.

19 Härav följer att svaret på tolkningsfrågorna är uppenbart relevant för utgången i det nationella målet och att de följaktligen kan tas upp till sakprövning.

Prövning av tolkningsfrågorna

Inledande synpunkter

20 För att besvara den hänskjutande domstolens frågor erinrar EU-domstolen inledningsvis om att unionsrätten, på samma sätt som den ålägger de enskilda förpliktelser, också är avsedd att skapa rättigheter som blir en del av de enskildas rättsliga arv. Dessa rättigheter uppkommer inte enbart då detta uttryckligen sägs i fördragen, utan även på grund av de skyldigheter som fördragen på ett väl angivet sätt ålägger såväl de enskilda som medlemsstaterna och unionens institutioner (se dom av den 19 november 1991 i de förenade målen C-6/90 och C 9/90, Francovich m.fl., REG 1991, s. I-5357, punkt 31, svensk specialutgåva, volym 11, s. 435, och av den 20 september 2001 i mål C-453/99, Courage och Crehan, REG 2001, s. I-6297, punkt 19 och där angiven rättspraxis).

21 I detta avseende har domstolen redan preciserat att med hänsyn till att artikel 101.1 FEUF har direkt effekt i förhållandena mellan enskilda och ger rättigheter för enskilda (dom av den 13 juli 2006 i de förenade målen C-295/04-C-298/04, Manfredi m.fl., REG 2006, s. I-6619, punkt 39 och där angiven rättspraxis), skulle den ändamålsenliga verkan av det förbud som stadgas i denna bestämmelse kunna ifrågasättas om inte varje person kan begära ersättning för en skada som ett avtal eller ett handlande som kan begränsa eller snedvrida konkurrensen påstås ha orsakat honom eller henne (domen i det ovannämnda målet Courage och Crehan, punkt 26).

22 Såsom följer av fast rättspraxis åligger det de nationella domstolar där talan har väckts att inom ramen för sin behörighet tillämpa de unionsrättsliga bestämmelserna och inte enbart säkerställa att dessa ges full verkan, utan också att skydda de rättigheter som enskilda har erhållit genom dessa bestämmelser (se, för ett liknande resonemang, dom av den 9 mars 1978 i mål 106/77, Simmenthal, REG 1978, s. 629, punkt 16, svensk specialutgåva, volym 4, s. 75, av den 19 juni 1990 i mål C-213/89, Factortame m.fl., REG 1990, s. I-2433, punkt 19, svensk specialutgåva, volym 10, s. 435, och domarna i de ovannämnda målen Courage och Crehan, punkt 25, och Manfredi m.fl., punkt 89).

23 Den rätt som var och en har att begära ersättning för skada som uppstått med anledning av ett avtal eller ett beteende som kan begränsa eller snedvrida konkurrensen, i strid med bland annat artikel 101.1 FEUF, förstärker för det första den verkningsfulla karaktären av unionens konkurrensregler, genom att den avskräcker från sådana, ofta hemliga, avtal eller förfaranden som kan begränsa eller snedvrida konkurrensen, och bidrar följaktligen till att bevara en effektiv konkurrens i Europeiska unionen (se domarna i de ovannämnda målen Courage och Crehan, punkterna 26 och 27, Manfredi m.fl., punkt 91, samt Pfleiderer, punkt 28).

24 För det andra utgör denna rätt ett effektivt skydd mot all skada som ett åsidosättande av artikel 101.1 FEUF kan åsamka enskilda, eftersom den ger de personer som har lidit skada av ett sådant åsidosättande möjlighet att begära en fullständig ersättning som inte bara inbegriper faktisk skada (*damnum emergens*) utan även utebliven vinst (*lucrum cessans*) samt ränta (se, för ett liknande resonemang, domen i det ovannämnda målet Manfredi m.fl., punkt 95).

25 I avsaknad av unionslagstiftning på området ankommer det emellertid på varje medlemsstat att i sin interna rättsordning fastställa de processuella regler som gäller för den talan som syftar till att säkerställa skyddet för de rättigheter enskilda har genom unionsrättens direkta effekt.

26 Vad särskilt gäller de processuella reglerna för en talan om ersättning för åsidosättande av konkurrensreglerna, ankommer det på medlemsstaterna att införa och tillämpa nationella bestämmelser avseende rätten, för dem som anser sig ha lidit skada av en konkurrensbegränsande samverkan, till tillgång till handlingar som rör nationella förfaranden avseende sådan samverkan (se, för ett liknande resonemang, domen i det ovannämnda målet Pfleiderer, punkt 23).

27 Införandet och tillämpningen av dessa bestämmelser omfattas visserligen fortfarande av medlemsstaternas behörighet, men ska ske med iakttagande av unionsrätten. I synnerhet får de regler för talan som är avsedda att säkerställa skyddet av de rättigheter enskilda har genom unionsrättens direkta effekt varken vara mindre förmånliga än de som avser liknande talan som grundas på nationell rätt (likvärdighetsprincipen) eller medföra att det i praktiken blir omöjligt eller orimligt svårt att utöva rättigheter som följer av unionsrätten (effektivitetsprincipen) (se domarna i de ovannämnda målen Courage och Crehan, punkt 29, och Manfredi m.fl., punkt 62, samt dom av den 30 maj 2013 i mål C-397/11, Jörös, REU 2013, punkt 29). I detta avseende, och särskilt på konkurrensrättsområdet, får reglerna inte undergräva en effektiv tillämpning av artiklarna 101 FEUF och 102 FEUF (se domen i det ovannämnda målet Pfleiderer, punkt 24, och dom av den 7 december 2010 i mål C-439/08, VEBIC, REU 2010, s. I-12471, punkt 57).

28 Det är mot bakgrund av dessa överväganden som den hänskjutande domstolens frågor ska besvaras.

Den första frågan

29 Den hänskjutande domstolen har ställt sin första fråga för att få klarhet i huruvida unionsrätten, och i synnerhet effektivitetsprincipen, utgör hinder för en nationell bestämmelse enligt vilken tillgången till handlingar i ett nationellt förfarande avseende tillämpningen av artikel 101 FEUF, inklusive tillgången till de handlingar som översänts i samband med ett program för förmånlig behandling, enbart kan beviljas tredje män som inte är parter i nämnda förfarande och som avser att väcka en skadeståndstalan mot deltagarna i en kartell om samtliga parter i nämnda förfarande lämnat sitt samtycke därtill, varvid den nationella domstolen inte har någon möjlighet att göra en avvägning mellan de berörda intressena.

30 Vid besvarandet av denna fråga erinrar domstolen om att de nationella domstolarna – i samband med att de utnyttjar sin behörighet att tillämpa de nationella reglerna avseende rätten, för dem som anser sig ha lidit skada av en konkurrensbegränsande samverkan, till tillgång till handlingar som rör nationella förfaranden avseende denna samverkan – måste göra en avvägning mellan intresset av att översända information och intresset av att skydda denna information (se, för ett liknande resonemang, domen i det ovannämnda målet Pfleiderer, punkt 30).

31 Nödvändigheten av en sådan avvägning har sitt ursprung i att alla strikta regler, i synnerhet på konkurrensområdet, såväl i den meningen att de innebär ett absolut förbud mot att bevilja tillgång till de berörda handlingarna, som i den meningen att de innebär en allmän tillgång till dessa handlingar, kan undergräva en effektiv tillämpning av bland annat artikel 101 FEUF och de rättigheter som denna bestämmelse ger enskilda.

32 Vad för det första gäller en regel enligt vilken tillgången till handlingar i ett konkurrensrättsligt förfarande alltid ska vägras, konstaterar domstolen att en sådan regel nämligen skulle kunna göra det omöjligt eller i vart fall orimligt svårt att skydda den rätt till gottgörelse som personer har som vållats skada av ett åsidosättande av artikel 101 FEUF. Detta är bland annat fallet när det enbart är tillgång till handlingarna i det förfarande som förs vid de nationella behöriga konkurrensmyndigheterna som gör

det möjligt för dessa personer att inskaffa nödvändig bevisning för att kunna grunda sin skadeståndstalan. Om dessa personer inte har någon annan möjlighet att inskaffa denna bevisning innebär nämligen den nekade tillgången till dessa handlingar att deras rätt till skadestånd, som omedelbart följer av unionsrätten, förlorar all ändamålsenlig verkan.

33 Vad för det andra gäller en regel enligt vilken tillgången till alla handlingar i ett konkurrensrättsligt förfarande ska beviljas den som så begär enbart på grund av att vederbörande avser att väcka en skadeståndstalan, konstaterar domstolen inledningsvis att en sådan regel rörande en allmän tillgång inte är nödvändig för att säkerställa ett effektivt skydd för den rätt till skadestånd som ovannämnda sökande har, eftersom det är föga troligt att denna skadeståndstalan måste grunda sig på samtliga omständigheter i handlingarna i detta förfarande. En sådan regel skulle dessutom kunna leda till att andra unionsrättsliga rättigheter åsidosätts, bland annat rättigheter för de berörda företagen, såsom till exempel skyddet för yrkes- eller affärshemligheter, eller rättigheter för de berörda enskilda personerna, såsom till exempel rätten till skydd för personuppgifter. En sådan allmän rätt till tillgång till handlingar skulle dessutom kunna skada allmänintresset, såsom till exempel effekten av den politik som förs för att bekämpa åsidosättanden av konkurrensrätten, eftersom den skulle kunna avskräcka personer inblandade i överträdelser av artiklarna 101 FEUF och 102 FEUF från att samarbeta med konkurrensmyndigheterna (se, för ett liknande resonemang, domen i det ovannämnda målet Pfleiderer, punkt 27).

34 I likhet med vad domstolen redan har slagit fast följer härav att de nationella domstolarna måste göra en avvägning mellan intresset av att överlämna information och intresset av att skydda denna i varje enskilt fall, inom ramen för den nationella rätten och med beaktande av samtliga relevanta omständigheter i målet (domen i det ovannämnda målet Pfleiderer, punkt 31).

35 Även om denna intresseavvägning, i likhet med vad den österrikiska regeringen har konstaterat, visserligen ska göras inom ramen för den nationella rätten, får denna nationella rätt inte utformas på så sätt att den utestänger alla möjligheter för de nationella domstolarna att göra avvägningen i varje enskilt fall.

36 Det framgår av beslutet om hänskjutande och av de yttranden som har getts vid domstolen, att tillgången till handlingar som innehas av konkurrensdomstolen, i den mening som avses i 39 § stycke 2 KartG, ska beviljas så länge som ingen av parterna i förfarandet motsatt sig detta.

37 I en sådan situation har de nationella domstolar som ska besluta om en begäran om tillgång till dessa handlingar inte någon möjlighet att göra en avvägning mellan de intressen som skyddas i unionsrätten. Dessa domstolar – som enbart är behöriga att beakta ett samtycke eller en vägran av parterna i förfarandet avseende tillgången till olika delar av handlingarna i ärendet – har i synnerhet ingen möjlighet att ingripa för att skydda högre allmänna intressen eller högre legitima intressen hos andra personer, bland annat genom att tillåta att de begärda handlingarna lämnas ut, om enbart en av dessa parter inte har lämnat sitt samtycke.

38 Det framgår dessutom av beslutet om hänskjutande att parterna i förfarandet vid konkurrensdomstolen kan välja att inte samtycka till att handlingarna lämnas ut utan att motivera detta. Denna möjlighet innebär i praktiken en risk för att en begäran om tillgång systematiskt avslås när den till exempel avser handlingar vilkas utlämnande inte ligger i parternas intressen. Sådana handlingar skulle till exempel kunna innehålla bevismaterial till stöd för en skadeståndstalan, vilka sökandena inte skulle kunna inskaffa på annat sätt.

39 Med hänsyn till att de i målet i den nationella domstolen aktuella nationella bestämmelserna ger de parter i förfarandet som har åsidosatt artikel 101 FEUF möjlighet att förhindra att de ifrågavarande handlingarna lämnas ut till personer som påstås ha lidit skada av åsidosättandet av denna bestämmelse, utan att hänsyn måste tas till att denna tillgång skulle kunna vara den enda möjligheten

för dessa senare personer att införskaffa nödvändiga bevis för att kunna väcka skadeståndstalan, kan denna regel följaktligen innebära att det blir orimligt svårt att utöva den rätt till skadestånd som dessa personer har enligt unionsrätten.

40 Denna tolkning påverkas inte av den österrikiska regeringens argument, enligt vilket en sådan regel är nödvändig bland annat vad gäller handlingar som parterna lämnat in och som bifogats handlingarna i ett förfarande i vilket det tillämpas ett program för förmånlig behandling, i syfte att säkerställa effektiviteten av ett sådant program och på så sätt också tillämpningen av artikel 101 FEUF.

41 I likhet med vad som anförts ovan i punkt 33 får medlemsstaterna dock inte reglera tillgången till handlingarna på så sätt att det skadar allmänna intressen, såsom bland annat effektiviteten hos den politik som förs för att bekämpa åsidosättanden av konkurrensrätten.

42 I detta avseende har domstolen slagit fast att program för förmånlig behandling utgör ett användbart verktyg för att effektivt kunna avslöja och sätta stopp för överträdelser av konkurrensreglerna och gagnar således syftet att artiklarna 101 FEUF och 102 FEUF ska tillämpas effektivt. Domstolen har vidare slagit fast att effektiviteten hos dessa program skulle kunna påverkas om de handlingar som avser ett förfarande för förmånlig behandling överlämnas till dem som har för avsikt att väcka en skadeståndstalan. Det förefaller nämligen rimligt att anta att en person som är inblandad i en överträdelse av konkurrensrätten kan avskräckas från att använda sig av den möjlighet som sådana program för förmånlig behandling erbjuder, om det finns en risk för att handlingarna i fråga lämnas ut till en sådan tredje part (domen i det ovannämnda målet Pfleiderer, punkterna 25–27).

43 Domstolen konstaterar emellertid att även om dessa överväganden skulle kunna motivera att tillgången till vissa handlingar i ett nationellt konkurrensförfarande inte lämnas ut, innebär de ändå inte att denna tillgång systematiskt ska kunna nekas, eftersom varje begäran om tillgång till de berörda handlingarna ska föregås av en intresseavvägning i varje enskilt fall, varvid samtliga relevanta omständigheter i målet ska beaktas (domen i det ovannämnda målet Pfleiderer, punkt 31).

44 I samband med denna avvägning ankommer det på de nationella domstolarna att för det första bedöma sökandens intresse av att få tillgång till handlingarna för att förbereda sin skadeståndstalan, varvid de särskilt ska beakta om sökanden eventuellt har andra möjligheter till sitt förfogande.

45 För det andra ska de nationella domstolarna beakta de faktiskt skadliga följder som en sådan tillgång skulle kunna få för allmänintresset eller andra personers legitima intresse.

46 Vad gäller det allmänintresse av ett effektivt program för förmånlig behandling som den österrikiska regeringen hänvisar till i förevarande fall, och med hänsyn till att talan om skadestånd inför de nationella domstolarna på ett väsentligt sätt bidrar till att bevara en effektiv konkurrens i unionen (se domen i det ovannämnda målet Courage och Crehan, punkt 27), påpekar domstolen särskilt följande. Enbart åberopandet av en risk för att tillgången till bevis som återfinns i handlingarna i ett konkurrensrättsligt förfarande och som är nödvändiga för att grunda en sådan skadeståndstalan skulle kunna påverka effektiviteten av ett program för förmånlig behandling – inom ramen för vilket dessa handlingar lämnats in till den behöriga konkurrensmyndigheten – ska inte vara tillräckligt för att motivera en nekad tillgång till dessa handlingar.

47 Den omständigheten att ett sådant avslag skulle kunna hindra nämnda talan från att väckas – genom att de berörda företagen, som redan kan ha tillerkänts immunitet, i vart fall delvis, vad gäller ekonomiska sanktioner, ges möjlighet att dessutom undkomma sin skyldighet att ersätta skador som orsakats av åsidosättandet av artikel 101 FEUF, och detta till nackdel för de skadelidande personerna – innebär å andra sidan att avslaget måste grundas på tvingande skäl till skydd för det åberopade intresset, för varje handling till vilken tillgång vägrats.

48 Det är nämligen enbart förekomsten av en risk att en given handling medför faktisk skada för allmänintresset av ett effektivt nationellt program för förmånlig behandling som kan motivera att denna handling inte lämnas ut.

49 Mot bakgrund av det ovan anförda ska den första tolkningsfrågan besvaras enligt följande. Unionsrätten och i synnerhet effektivitetsprincipen utgör hinder för en nationell bestämmelse, enligt vilken tillgången till handlingar i ett nationellt förfarande om tillämpningen av artikel 101 FEUF, inbegripet handlingar som lämnats in inom ramen för ett program för förmånlig behandling, enbart kan beviljas tredje män som inte är parter i nämnda förfarande och som avser att väcka en skadeståndstalan mot deltagarna i en kartell om samtliga parter i nämnda förfarande lämnat sitt samtycke därtill, varvid den nationella domstolen inte har någon möjlighet att göra en avvägning mellan de berörda intressena.

Den andra frågan

50 Med hänsyn till svaret på den första frågan saknas anledning att besvara den andra frågan.

Rättegångskostnader

51 Eftersom förfarandet i förhållande till parterna i målet vid den nationella domstolen utgör ett led i beredningen av samma mål, ankommer det på den nationella domstolen att besluta om rättegångskostnaderna. De kostnader för att avge yttrande till domstolen som andra än nämnda parter har haft är inte ersättningsgilla.

Mot denna bakgrund beslutar domstolen (första avdelningen) följande:

Unionsrätten och i synnerhet effektivitetsprincipen utgör hinder för en nationell bestämmelse enligt vilken tillgången till handlingar i ett nationellt förfarande om tillämpningen av artikel 101 FEUF, inbegripet handlingar som lämnats in inom ramen för ett program för förmånlig behandling, enbart kan beviljas tredje män som inte är parter i nämnda förfarande och som avser att väcka en skadeståndstalan mot deltagarna i en kartell om samtliga parter i nämnda förfarande lämnat sitt samtycke därtill, varvid den nationella domstolen inte har någon möjlighet att göra en avvägning mellan de berörda intressena.

Underskrifter